

კვირა, 25 იანვრისთვე, 1916 წ.

შემოღობის ოცნება

* *

როს გადავა შუალამე,
 სოფლად ყველა მიწყნარდება,—
 მუდამ ერთი ფიქრი მიპყრობს,
 მუდამ ერთზე შედარდება.
 სული ჩემი ვილაც უცნობს
 მოუსვენრად ელოდება,
 თითქოს იგი შორით მოსჩანს,
 თითქოს კიდევ ახლოვდება;
 დავიწყების სავანედან
 თითქოს რაღაც მაგონდება,
 ვერვის ვხედავ, მაგრამ გრძნობა
 და ტანჯული სახეცოთო ნება
 საიდუმლოდ მას ემსკვალების,
 საიდუმლოდ ემონება!

ხანდრო შანშიაშვილი.

ხალხური

ვარდმა დაიწყო ქვითინი,
 ჯეჯილმა დაიბიბინა;
 მეზვრე ულვაშ ქვეშ იცინის,
 მეურმემ ჩაილილინა:
 პირია გაზაფხულისა,
 მზემ ამოჰყარა სხივები;
 ტურფად შემოსა ქვეყანა,
 ვით საპატარძლო მძივები!

იყო და არა იყო რა...

სახსოვრად მეგობრებს.

...და არ ვიცოდი, თუ სადა ჰქონდა ყოფნას ან ბოლო,—ან დასაბამი...
 ...და არ ვიცოდი, დღე-დღეთ რად სდევდა... წუთებს რად სცვლიდა ნიადაგ წამი...
 ვკითხავდი ჩემს თავს: რისათვის გაგჩნდი,—თუ სიკვდილისთვის ვიყავ შობილი,—
 ვკითხავდი ფიქრსა, მაგრამ კვლავ სდუმდა ფიქრი ობოლი,—ჩემი დობილი...

... და არ ვიცოდი... გაგჩნდი ქვეყნად... ზღვად იწვა ბინდი,
 არსთა სამყოფელს გადაჰკროდა სიბნელე შავი...
 ვსცანი სიმწარე სიციცხლისა... ჯერ ავქვითინდი,—
 მერე კი ფიქრებს,—ობოლს ფიქრებს—მივეცი თავი...
 ჟამი დიოდა და ვფიქრობდი კვლავ რაღაცაზე,—
 ჟამი დიოდა და მეც მასთან უჩინრად ვქროდი...
 და როს აჩრდილი სიკვდილისა ფრთებს ჰშლიდა ცაზე,—
 მე ძირს მიწაზე—უიმედოდ, მწარედ ვსტიროდი!..
 ...და არ ვიცოდი რად ვსტიროდი... კვლავ არ ვიცოდი—
 რისათვის იყო ყოფნა მწარე და ხან-კი ამო...
 ... და არ ვიცოდი არ ცოდნაში—სევდით ვიწოდი
 .. და არ ცოდნაში ჰქროდა ჟამი დაუსაბამო!..
 მაინც ვფიქრობდი, გრძნობის ცეცხლში დნებოდა გული,
 .. და სული მწირი ეძიებდა უცნაურს მხარეს...
 და არ ვიცოდი რას ეძებდა დაობლებული..
 .. და არ ცოდნაში ვქვითინებდი, ცრემლს ვღვრიდი ცხარეს..
 უიმედობით მოქანცულს სულს მოსწყინდა სრბოლა,
 დალილმა ფიქრმა მწარე კენესით დახუჭა თვალი...
 ჟამმა ჩემს თავზე ერთხელ კიდევ გადაიქროლა
 და წამჩურჩულა გარდასული და მომავალი:—

„შენ ჩემთან ივლი, ვიდრე ყოფნა არ გათავდება,
 „ვიდრე დაკარგულს უკვდავებს ვერ ჰპოვებს სული...
 „ვიდრე ძლიერი სიცოცხლე კვლავ არ აჰყვავდება —
 „ძიების გზაზე დამარხული, დამიწებული!..
 „შენ ჩემთან ივლი მიმკრთალებულ სიცოცხლის სახით..
 „ჟამთა სრბოლაში გამოაწობს სრულყოფილ გრძობას...
 „სანამდის სული იდუშლის ციურის ზრახვით
 „და ფიქრთა გრძობით არ უარყოფს არარაობას...
 „შენ ჩემთან ივლი ვიდრე ღმერთად არ შეიქმნები...
 — მიტხრა... გაფრინდა და მეც სწრაფად თან გამოილა...
 ობოლმა ფიქრმა ციურ ლტოლვით გაშალა ფრთები
 და ჟამთ მორეგში ნაღვლიანად დაიწყო სრბოლა...
 მას აქეთთა ჟამთან მივჭრი... მივჭრი არ ვდგები..
 კვალ და კვალ მივხევე სუბუქ ფრთებით დროს განუყოფელს,
 ხან ცის სიღრმეში ღრუბლის სახით ავქვითინდები
 და ხან ტკბილ სიზმრად ვეგლინები არსთა სამყოფელს!..
 ხან ძირს — მიწაზე დავეშვები და სატრფოს საფლავს
 ყელსაბამს ვუბნევე ცრემლად დამდნარ გრძობათ მძივებით..
 ვეტყვი ჰანგს ზღაპრულს, ნაღვლიანსა, მწარეს.. გულსაკლავს
 და შკერდს მოუთავს ობოლ ფიქრის ნაზ ყვავილებით...
 ... და ვით სიზმარა გამკრთალ ძილის დრო-ჟამთან მივჭრი...
 ვეძებ რაღაცას, ხან ვენტარებ და ხან ვლონდები...
 ვეძებ რაღაცას.. აუხსნელი სიკვდილის ფიქრი —
 ჩემთან მოფრინავს არ მშორდება.. არა ვშორდები!..

... ვკითხავდა ჩემს თავს: — რისათვის გაჩნდა, თუ სიკვდილისათვის ვაყავ შობილი...
 — ვკითხავდი ფიქრსა, მაგრამ კვლავ სდუმდა — ფიქრი ობოლი — ჩემი დობილი!..
 ილ. მისაშვილი.

ოლთისის რაიონში მოგზაობა 1-ლი სასანიტარო ტრანსპორტი საეროებო კავშირისა.

გადაღებულია ტრანსპორტის მოსვლის დროს მარამოზ. 1915 წ.

1. ოლთისის საეროებო კავშირის საავადმყოფოს უფროსი ექიმი ქალი ბ. ქ — შვილი.
2. მაშინდელი სასანიტარო ტრანსპორტის უფროსი ანგია ან — ძე კუკულავა, რომელიც დაჯილდოვებულ იქნა 2 იანვრის 1916 წ. ბრძოლის დროს წმ. გიორგის ჯვრით.
3. ამავე ს. — ტრანსპორტის დაჭრილი უფროსი სანიტარი ს. ქუთათელაძე — დაჯილდოვებულია წმ. გიორგის მედალით.
4. ფერშალი ი. ჩხეიძე და ქართველი სანიტარები.

უბედური რუსი

(ქარგა ისტორიული*)
 (გაგრძელება. იხ. სურ. დამატ. № 37).
 თავი მეორე.

ბ.

კუზმა-რუსი თანდათან მეტის კრძალვით იმსჯელებოდა გარემოსადმი. ის არ მოელოდა ასეთ სიმდიდრეს, ასეთს წესსა და რიგს, ასეთ საგულს-ხმო და თვალსაჩინო პიროვნებათა ხილვას ანუ მათი ამბის გაგებას.

მას მოესურვა მეტის გაგება. გულით უნდოდა ყოველივე გამოეწვლილვა ამ ქვეყნისა. სიფრთხილით შეეკითხა:

— ეხლა კი, მეგობარო! ეხლა აღარაინ არის ეგეთი, რომ შინაობაში საფრთხეს წარმოადგენდეს?

— ოო, ეხლა... თამარი იმდენად დიდ-ბუნებოვანი გამოდგა, რომ მთელი ქვეყანა აღმერთებს... ვინ გაბედავს მის საწინააღმდეგოთ დასძრას ენაც კი... ან რეები არ მოიქმედან!..

— ცოტა ხანია, რაც ტახტზე მარტოთა ზის, მაგრამ არ დარჩენილა არც ერთი კუთხე საქართველოსი, რომ რაიმე თვალსაჩინო არ მიეძღვნას, არ გაეკეთებინოს... ამიტომაც ყოველი კუთხე მაღლიერი ჰყავს და ყველა მის სულსა ლოცავს... ოო, თუ განგებამ და ღმერთმა დააცალა, დიდ ბედნიერებას მოუტანს თავის ხალხსა... თუმცა ისე, რასაკვირველია ეხლაც ბევრნი არიან მძღავრნი და გავლენიანი სახელმწიფოში.. აი ყველაზე უფრო დიდი კაცი, სიმდიდრით და სიმძლავრით მსახურთ-უხუცესი ვარდან დადიანი... ოო, სხვა ნაირი კაცია... პირდაპირ მეფეა თავის ქვეყანაში, მაგრამ ჰკვიანია და ჯერ-ჯერობით ერთგულია თამარისა... რომ მოისურვოს? ოო, დიდი ზიანი შეუძლია მიაყენოს სამეფო ტახტსა...
 დარბაზში მყოფნი კვლავ შეინძრნენ. ჩოჩქოლი შეიქმნა.
 მწიგნობართ-უხუცესი დიდი ჰყონდიდელი და სრულიად საქართველოს ქათალიკოსი მსკოვანი ნიკოლოზი შეობრძანდნენ დარბაზში.

„ისპოლა!“, გაისმა მგალობელთა გუგუნნი დარბაზში.

კუზმამ მოიხედა. მგალობელნი ვერსად ნახა. შარაგანმა აუხსნა, რომ განის კედლებში, მაღლა, ქორედზე იყვნენ მოთავსებულნი.

ჰყონდიდელი და ქათალიკოსი, ნათელის სახით, ორივე მხრისკენ ხელეზით ჯვარს სახავდნენ და ისე მოემართებოდნენ.

კუზმამ თავი დახარა.

დ.

ყოველი მხრიდან მოდიოდნენ ქათალიკოსთან ხელზე სამთხვევლად. მარცხენა მხრით, რომ ეს ამოიღენა ქალი და კაცი არც არეულა ერთი მეორეში, არც ერთს მეორისათვის გაუსწვრია, არც მიხლი-მოხლიან ერთმანეთს. მორიგისით, უფროს-უმცროსობით ნელად ჩამოიარეს, გამოსთხოვეს შენდობა ეკლესიის მამათმთავრებს და ისევე თავის ალაგას დადგნენ.

ქათალიკოსი აღვიდა მისთვის მიჩენილ საფეხურიან ტახტზე და მარგალიტით მოოკვილ შავი ზაფერის დალიქზე დაჯდა. საფეხურთან კი მისი კვერთხის მტვირთველი სამეფო სახის მორჩილი გაჩერდა.

მის მოღმა ცოტა უფრო მომცრო ტახტზე ჰყონდიდელი დაბრძანდა. მასაც მისი მორჩილი მიუდგა საფეხურთან.

ვარდან დადიანმა შარაგანის თანხლებით უფლის წული იური და კუზმა რუსი მიჰგვარა ქათალიკოსსა და ჰყონდიდელს.

ორივე მწყემს-მთავრებმა სათნოდ მოიკითხეს უფლის წული.

სწორედ ამ დროს ბუკის ხმა გაისმა და მთელი დარბაზი შეშმაშურდა.

თვით ქათალიკოსმაც კი გაისწორა პანალი და თოვლივით თეთრ სპეტაკ წვერზე ხელი ჩამოისვა.

მეფას ტახტის საფეხურთან ამავე დროს გამოჩნდა დარბაისელი და გონიერი სახე სკარამანგ-მოსილისა და

არგა-მპყრობელის მანდატურთ-უხუცესის ჭიანჭისა.

მან არგანი ზე-ასწია და მისვე მაკაკათა მგალობელმა გუნდმა სავაჟაკო ჰიმნი დასძახა ქორედიდან.

მიმოიბნენ ეს ხმები დარბაზის კედლებ შორის. თითქო სალაში უძღუნეს კედლებზე მოხატულ ქართველ გმირებს და ღვაწლ-მოსილებს, მაღლობით შეკლიმოდნენ გარემოს, შემდეგ გვირგვინათ დაადგნენ თავს იქ მყოფთა და ბოლოს ჩასწვდნენ გულთა.

გუგუნებდა ვაჟაკათა გამონაძახი. იზრდებოდა, სუქთებოდა, ფართოვდებოდა. თითქო ვერ იტევდა ამ ხმებს დარბაზი, მაგრამ არც თუ იზარებოდა მეტის მეტი ტლანქიწმინოლისა გ.

შეტრიალდებოდა კრიმანჭული, დაუგურგურებდა ბანი და სულ დინჯი დვინი ქრისტიანულ სათნოებამდე ჩამოიყვანდა მოძახილსა და დამწყების წარმართულ გამოყვანობას.

ოქროს სამეფო კარები გაიღო. თითქო გაიღვავა მთელს დარბაზში. მოძრაობისგან კრთომა მოიღეს ძვირფასმა ქვებმა და კეთილშობილმა ლითონმა.

თეთრსა და ლურჯ ფერებში მოსილნი უცხო ასულნი გამოვიდნენ ამ კარებიდან.

და ამ სისპეტაკემ სრულიად დაჰფარა ბრჭყვიალა ოქრო. მოდიოდნენ. თითქო ბოლო არ უჩანდა.

შემორკალა ამ სითეთრემ, ლურჯში რეულმა, ფართო წრე დარბაზის შუაგულ. იმავე დროს გაისმა უზენაესი ქალთა საგალობელი.

ვაჟნი სდუმდნენ. ეს საგალობელი ნამდვილი წარმართული იყო, ოდესღაც სარწმუნოებრივი ჰიმნი, მაგრამ ეხლა საერო, სამოქალაქო კილოდ დარჩენილი.

ამ საგალობელში ქალთა ნაზი ბაგე შეამკობდა ღმერთ-ქალს ყამარს, რომლის კოშკიც «ცაზე იყო ჯაჭვით ჩამოკიდული». ვილაც თანამედროვე მგოსანს კი გადაეკლო ამ თქმულების-

თვის თვისი ნაწარმოები და ყამარის ქება თამარი-საზე გადმოუყვანა.

მსმენელნი იხიბებოდნენ ამ წარწარხმათა ბგერით.

მაგრამ აგერ ეს საგალობელიც შესწყდა და წინწილათა და ებანთა შექმნის უცხო წკრიალი.

იმავე დროს სამეფო ტახტის ახლო, მარმარილოს ორ კვარცხლებეზე შემდგარ ოქროს ლარნაკებს მოლურჯო, ძლივ-დასანახი ბოლი ავარდა და მთელს დარბაზს მოეფინა მუშკისა და ამბრის სურნელება.

დარბაზში თამარ პირი-მზე შემოღოდა.

გ.

კუზმა თითქო ამ ქვეყნად აღარ იყო.

მას სიზმრადაც არ მოჩვენებია ამ გვარი რამ. არც თუ სადმე ზღაპრად ჰქონდა განავინი.

— ეს სამოთხეა, თუ ამ ქვეყნად ვარ? —

ფიქრობდა კუზმა და მიწიერი ცნობის მოყვარეობა თანდათან სტოვებდა მას. მისი უმეშველო ბუნება უკვე მზად იყო კი არ განესაჯა გარემო ვითარება, არამედ პირდაპირ რწმენათ გაეხადა.

ხოლო, როდესაც თამარი პირველ იხილა, თითქო გული ჩაწყდა სამუღამოდ:

— ეს მართლა ღვთაება ყოფილა, ჩვენ საიდან ვბედავთ ესეთი ამაყური ზრახვანი გულს ჩავიდოთო.

თავის თავი სულ პატარად, მცირეთ მოეჩვენა და ვით მზისგან თვალმოკრილობა, მეფე ქალს თვალი აარიდა. თითქო უნებლიეთ მის უფლის წულს გადახედა.

იური-გიორგის სახე მოღრეცოდა, პირი დაეღო და თითქო არაფერს არ უყურებსო, ისე იყო გარინდული.

კუზმას სისხლი თავში აუვარდა ამ სანახაობაზე. შორს იყო იური-ესაგან. წესისამებრ სხვა რიგში ჩაყვანებინათ, მაგრამ არ დაერიდა წესიერების დარ-

მძიმე არტილერია.

ინგლო ქალები.

ღვევა და მისი ბატონიშვილისაკენ ანახლათ გაიწია.

ბედი! სწორედ ამ დროს მისკენ იბრუნა პირი იურიამ და სახეც თითქო უფრო გაუსწორდა.

კუზმას აღარ დასჭირდა მისკენ წასვლა: მთელი მისი გამომეტყველება იხმარა და ანიშნა — გასწორდით.

ეტყობა ისეთი ძალუმო იყო ეს ნიშნება, რომ გაზრდილი მიუხედა საწადელს და მისმა სახემ უკვე ჩვეულებრივი სიწყაზრე მიიღო. თვალბემაც კი გაუცინეს.

— მალღობა უფალს, ყველას გხედავთ კვალად მშვიდობით!

ეს იყო თამარის ხმა. მაგრამ რა ხმა იყო იგი?

კუზმა ეხლა ყურებსაც აღარ უჯერებდა: მტკიცე და ნაზი, ძალდაუტანებელი და ყველასათვის გასაგონი, თან ბგერა ხმისა ნამდვილ მკერდიდან აღმომხდარი — მკვრივი და კრიალა, უხიწვო და შინაარ იანი.

ტანტზე იდგა მეფე-ქალი.

თეთრი სამოსი ეცვა, ლურჯი ფარის ოლარითა და სამხრეებით, რომლებიც თეთრის მარგალიტებით იყო მოოქვილი. თეთრივე გვირგვინი ედგა ლაჭვარდოვან თვლებით მორთული, წვრილ ფირუზების არშია-მოვლებული.

მალალი ტანის იყო, ახოვანი ჰაეროვანი. თითქმის სრულიად ახალგაზრდა, უმანკო გამომეტყველების, მაგრამ მალალ ფიქრსა და ზრუნვას სიდაზბაისლის იერი უცხოდ შეექსოვა მის ნატრფ სახე-პირისათვის.

თვალბე, ჰქონდა უაზღვრო ღმობიერებით აღს ესე, შემწყალე და მომტევებელი, მაგრამ იმავ წამს იგრძნობდით, რომ ამ გამომეტყველებას ვერ გაუშინაურდებოთ, ვერ გაუტოლებოთ თქვენს განცდას, ვერ ჩაითრევთ ყოველ-დღურ, წვრილმან სურვლებში. აქ იბადებოდა უფსკრული თქვენს შუა.

ის ყოველთვის მალღობზე იდგა. ეს ყოველგვარ კარგა შეაჩნია კუზმამ და თანდათან მეტმა კრძალვამ მიიპყრო.

თვალბე მიმოავლო დარბაზს. შეამჩნია: იქ მყოფთ თითქო რაღაც გამოუთქველი სანეტარო ნათელი გადაჰყენოდათ. ყველა თითქო მის მეფე-ქალს შეხაროდა. შეფრფინებით შესკქეროდნენ: ესახელებოდათ და უყვარდათ.

— ვინ არის, რომ თავყანი არ სცეს ამ ღვთაურ არსებას? თავი არ გასწიროს მისთვის? სხვა მიზეზი რაღა უნდა? თამარი ბრძანებს, თამარისთვის საჭიროა... უნდა შესრულდეს. როგორ ეტყობა ყველას გამომეტყველებას, რომ ამ აზრს ადგანან. სხვა ხატი რად უნდათ, სხვა სალოცავი?... არა, ჩვენ მაგას არავინ არ მოგვანიჭებს... თუმცა...

მაგრამ შესწყდა კუზმას ფიქრთა გვირგვინი.

ქათალიკოსი რაღასაც ბრძანებდა. კუზმას არა გააგებოდა-რა, მაგრამ შეატყო, რომ ეს თუ თამარის ხოტბა და ქება არ იყო, დალოცვა მაინც იყო.

უეტრად იგრძნო, რომ ქათალიკოსმა ის და უფლის წული დაასახელა.

— რუსი! რუსი! ეს აღვლი მისახვედრა იყო მისთვის.

მსახურთ უხუცესი დადიანი წინ წაოღდა და იურიამ და კუზმა გაიწოდდა.

ორივენი წარდგნენ პირამზე წინაშე.

თავი დახარეს.

ხოლო, როდესაც კუზმამ მეფე-თამარს ზე ახედა, ვერაფერი ამოიკითხა მის სახეზე, თავაზიანი გამომეტყველება იყო, მაგრამ მაინც ტვანში შავად გაუედვა:

— წავაგეთ!

3.

ზეიმი დასრულდა. თამარმა სანადიმოთ მიიწვია სტუქრები და თვით კი ისევ მის სამყოფელს დაბრუნდა.

ოთახის კარებამდე მიაცილა ქალთა ამაღამ და შემდეგ მხოლოდ გამდლის და ორიოდ შეიმუნვარის ამარა შებრძანდა ოთახში.

ოთახის კარის გარეთ ორი ბუმბერაზი მთიული დარაჯათ დადგა.

ოთახის დასავლეთის მხრით პაწია ჩარდახა ჰქონდა, საიდანაც მთელი ქალაქი იხედებოდა.

თამარი მარტო გავიდა ჩარდახზე და ვარდის ფერ მარმარილოს მოსხლეტილ სვეტს მარცხენა ხელი მიაყრდნო.

მის სახეს საშინელი დაღლილობა და სევდა დაეტყო.

თვალთა გამომეტყველება ჩაუღრმავდა, თითქო შინაგან, მის სულიერ ვითარებას ათვალეფრებდა.

იგრძნო, რომ სადღაც შორს შეგნე ბაში კვლავ დაბრუნდა თამარ-ქალი და თამარ-მეფეს კამათი დაუწყო.

— აბა რას ჩადიხარ, თამარ?! — ამბობდა ქალი.

— რა გინდა მოიქმედო?... გინდა გაჰყვე ამ შორეულს უფლის წულსა?... გული რომ მაგას არ გითქვამს? რომ არც მოგწონებია?... კარგად შეამჩნიე ლამაზია, ვაჟკაციც უნდა იყოს, მაგრამ ისიც ხომ შეატყვე: თვალბე აქვს ამღვრული! ეგრე ახალგაზრდა და სად დაკარგა სიცოცხლე და სიწრფოება წმინდა სულისა?... მერე ეგ რა შენი ფერი! რას უჯერებ დიდებულებს, რას დასდევ ხალხის ხმას?... განა შენი გული უფრო ძვირფასი არ არის შენთვის? შენი წრფელი გრძობა, შენი განცდა, შენი სიპართლე... თავს ხომ ვერ ეტყუები?... შენი გული ხომ მკვდარია უკვე, შენი გრძობაც ჩაფერულილი... მას ველარას უშველი... გლოვა გმართებს უკვე!.. მაშ რათ არ უჯერი შენ გულს, რასაც გიკარნახებს... რა კარ გელირსა ამ ქვეყნიური ბედნიერება, შენი გულის ყვავილის გადაფურქვება, აღიკვეცე მონაზვნათ, წადი მონასტერში...

— მონასტერში? — დაიწყო მეფემ.

— მერე სამეფო?... მერე მისი საქმეები?..

— სამეფოს რას დაეძებ, შენ შენს თავზე იზრუნე...

— მერე რომ მოხდეს აღშფოთება ამ ქვეყანაში?... მერე რომ მონაზვნათ წავიდე ტანტს ვინდა უპატრონებს?... ხომ განდილდნენ მაშინ ერისთავნი,

დიდებულნი და ასტეხეს ურთი-ერთს შფოთი და ამბობი?..

— მაშ კარგი. დარჩი ისევ მეფედ და განაგე შენი საყვარელი ქვეყანა, მხოლოდ ნუ შეიუღლებ ნურვის, რადგან შენი გულის მეუფე ვერვინ გახდება... თავს აბა რად ეცრუები.

თამარ-ქალს ნელი ოხვრაც კი აღმოხდა, მაგრამ თამარ-მეფემ სევდიანმა ღინჯათ შეუბრუნა:

— ვაგლახ მე, რომ არც ეგ ეგების... ვიყო მეფედ და მიუღლე არა მყავდეს, ვიყო გამგე ქვეყნისა და ტახტს მემკვიდრე არ დაუტოვო?.. საბოლოოდ ხომ აქაც აღრევა სოფლისა და შუღლი სამშო უნდა დავთესო...

— შენი თავი?

— ჩემი თავი უნდა დავთმო, ბედ-შავო თამარ!.. ქვეყნის ბედი უმალღესია ჩემს საპირადოზე. ხალხი მოითხოვს, რომ ტახტს მემკვიდრე ჰყავდეს? კანონიერია მისი სურვილი. ჩემი ტახტი მისი შემაერთებელი ღონეა. გზა და ხილია მისი კეთილდღეობისა. მეც ეგ უნდა მივანიჭო. ტახტს მისი, ეფრემის რტოთ მემკვიდრე უნდა ჰყავ-

დეს... მართალი არიან!.. ქმარი უნდა შევიუღლო და აქ ჩემ გულს არავითარი არ უნდა ძალ-ედვას... მას მდურება მართებს... და თუ ის მკვდარია, ამითი უფრორე უნდა მოკვდეს და ამ სიკვდილით განაცოცხლოს ხალხის სიკეთე, მისი მშვიდობიანი მომავალი... მხოლოდ ვინ? ვინ?.. ეს კაბუკი რუსი?.. აი აქ კი, თამარ-ქალო, მე თამარ-მეფეც შენი აზრის მოზიარე ვარ: ღირსი კი არის ეს უცხო და სრულიად უცნობი ახალგაზრდა ადამიანი საქართველოს მეფობისა?.. შეიძლება ამ დიდათ საპატიო მოვალეობის ტვირთვას?.. დიდი დავით აღმაშენებლის ტახტს, მამა ჩემის გიორგი ლომ-გულის სკიპტრას ღირსებით შეიფერებს?.. აქ ხომ არ ცდებიან ქართველები? ვინ არს ეს რუსი?.. საიდან იცნობენ?.. იციან მისა ასავალ-დასავალი?.. საყვარელმა მამიდამ მიბრძანა, რომ უცებურად არის ჩამოყვანილი. ერთ თათბირზე აბულ-ასანს უქია როგორღაც... ეხლა ირკვევა რომ მხოლოდ ჩვენს სოფდაგარს ზანქანს ცნობია თურმე... მაკვირვებს ესოდენ

ნაჩქარევი გადაწყვეტა საკითხისა. რისა ერიდებათ?..

თანდათან გაიტაცა თამარ-მეფე სამეფო ზრუნვამ და ახალგაზდა თამარ-ქალო, მისი სიმკვირცხლით მფეთქავი გული თითქო სულ მიუჩრდა.

მეფე განაგრძობდა თავის თავთან ბჭობას.

— ხომ არ აფიქრებს ამ ხალხს, რომ ამ ჭამადაც ხიფათი რამ მოელის სამეფო ტახტსა... ის პირველი ამბოხება ხომ დაცხრა. მართალია ყურთლუ-არსლანის დასს არრა დავუთმე და სრულიად შევცვალე სახელმწიფოს გამგენი და ხელმძღვანელნი, მაგრამ თვით მე სწორედ ის გავაკეთე, რაც ხალხს უნდოდა. სახელმწიფო საკითხებს ხალხის წინამძღოლთა და ერის თავთა „თან-დგომითა და ერთ-ნებაობით“ ვსჭრი მეცა. მაშ ვილა უნდა იყოს უკმაყოფილო... ხალხი?.. აკი მათთვის ზრუნვას არ ვიშლით და თანდათანობით მაქვს ღვთის იმედი, მისის შეწვევითა ბევრს სასიკეთოს მოვაგვარებთ. მაშ ერისთავთაგან?.. ჰოო! ეგ კი შესაძლოა... ნეტა ვინ?..

ვინ?.. ნუ თუ დადიანი... მახსენდა უთუოდ ეს?.. არა, ალლო არ. მაცთუნებს... მძლავრი კაცია, დამოუკიდებელი და პატივთ-მოყვარე.. ვინ უწყის რა არ განიზრახოს!.. ბრძნულადა ბჭობენ მაშ ქვეყნის მოჭირნახულენი... დიად, დაჩქარება უნდა საქმესაო... მხოლოდ ამასთან?.. ამ ჩვილ ბაღდათთან?.. რა ვქნა, უფალო, მის თვალეში მე გონება ვერ ამოვიკითხე და სული წმინდა და სპეტაკი ვერა ვპოვე... საშვილიშვილო შეცდომა არ მოგვივიდეს...

უფრო ჩაფიქრდა დიდი მეფე:

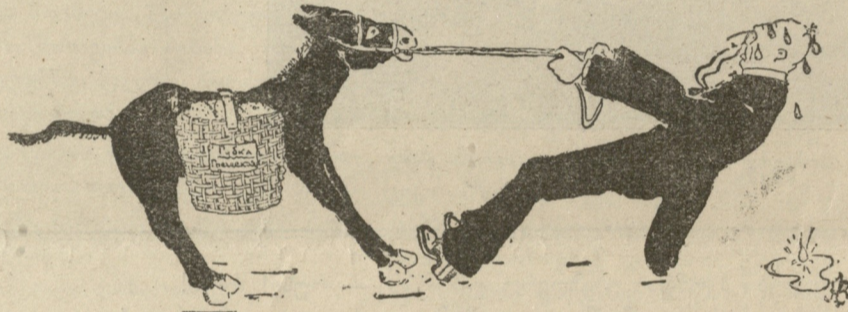
— ჰა, ჩემო ხალხო... უკუ ვაგდე ჩემი საპირადო... მოვიდვარ შენთან... ისე ვმსჯელობ ვით სახელმწიფო მბჭობელი ვინმე, მაგრამ საშვილის-შვილო შეცდომა არ მოგვივიდეს!

ფიქრმა მეორეჯერ გაიფეთქა ეს უკანასკნელი წინადადება.

შალვა დადიანი.

(შემდეგი იქნება)

ვირი და დიპლომატია.

„ქვეყნა გამოცუალა, ვირად დარჩი მაინც ვირო“.

შიშის გამო.

ჩვენი დროის რანდი.